

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2018. OKTÓBER – NOVEMBER

ELISMERÉSEK

* A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság döntése és az Emberi Erőforrások Miniszterének javaslata alapján október 1-jei hatállyal dr. Áder János köztársasági elnök **Csernicskó István** nyelvészt, a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont vezetőjét, az MTA külső köztestületi tagját, a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács alelnökét a veszprémi *Pannon Egyetem egyetemi tanárává* nevezte ki.

* A Magyar Művészeti Akadémia november 5-én adta át a *Nemzet Művésze díjakat*. Az elismeréssel idén hét művészt jutalmaztak, köztük az ugoicsai Sásváron született, 91 éves **Lator László Kossuth-díjas költőt**, műfordítót.

* **Havata Dianna**, a Magyar Melódiák művészeti vezetője *Érdemes Művész díjas* lett.

* A *Kárpát-medencei Magyar Családok Megmaradásáért díjat* kapott **Katkó László**, a nagydobronyi Irgalmas Samaritánus Református Gyermekegthon volt igazgatója.

* **Vidnyánszky Attila** Kossuth-és Jászai Mari-díjas színházi rendező, filmrendező, a Nemzeti Színház

vezérigazgatója, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház alapító igazgatója és művészeti vezetője a Budapest 145. évfordulója alkalmából tartott ünnepségen megkapta a *Pro Urbe Budapest díjat*.

* Ismét nem mindennapi megtiszteltetésben volt része a Liszt Ferenc-díjas népzeneésznek, **Pál István Szalonnának**. A brit trón várományosa, Károly herceg 70. születésnapján ünnepségén játszhatott a Buckingham-palotában.

* **Tóth Melinda**, a Hetyeni Általános Iskola egykori diákja, jelenleg az ELTE informatikai kar fiatal tanára megvédte doktori disszertációját, a napokban pedig az informatika terén elért munkája elismeréseként *Kemény János díjban* részesült.

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

OKTÓBER

* Budapesten a Magyar Napló Könyvesboltban mutatták be **Vári Fabián László Vásártér** című új könyvét. Az estet **Jánosi Zoltán** fő-

szerkesztő nyitotta meg, a szerzővel **Luzsica István** szerkesztő beszélgetett. **Vári Fábián László** elmondta, hogy jövőre jelenik meg fordításkötete, amely magyarra fordított orosz és ukrán népballadákat tartalmaz majd.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Gross Arnold termében megnyílt **Klisza János** festőművész egyéni tárlata a Kárpátaljai Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága szervezésében.

* Székesfehérváron rendezték meg a határon túli magyar irodalmi napokat, amelyen **Vári Fábián László**, az *Együtt* című irodalmi folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke is részt vett.

* Kárpátalja számos magyarlakta településén emlékeztek az aradi vértanúkra. Ungváron a Kálvária temetőben nyugvó *Szegelethy János honvédhadnagy* sírján a MÉKK és az irodalmárok nevében **Dupka György** elnök helyezett el koszorút.

* A XII. *Együtt Íróttábor*: a *Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok* sorozat (november 8-13. közt) Ungváron indult. Az írócsoport a rendhagyó irodalomórát anyanyelvünk, kultúránk megőrzése védelmében a *Dayka Gábor Középiskolában* tartotta meg. A vendégeket **Kulin Judit** igazgatóhelyettes köszöntötte. Hasonló rendezvényre került sor az *Ungvári Drugeth Gimnáziumban*, amelyet **Kovács Pé-**

ter igazgató és **Kövy Márta** magyar nyelv és irodalom szakos tanár nyitott meg. A két programban résztvevő irodalmárok: **Csordás László, Dupka György, Kovács Eleonóra, Marcsák Gergely, Shrek Tímea**.

* Az *Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézet* egyik előadótermében az író-olvasó találkozó résztvevőit **dr. Zubánics László** docens, igazgatóhelyettes és **dr. Zékány Krisztina** nyelvész, a Magyar Filológiai Tanszék vezetője üdvözölte. Majd kiselőadással egybekötött felolvasást tartott **Marcsák Gergely, Shrek Tímea, Kovács Eleonóra, Dupka György**. A rendhagyó irodalomórát a *Nagydobronyi Református Líceum* új épületében folytattuk, ahol több mint 170 gyerek tanul. Az írócsoportot **Gál Erika** igazgató és **Borovszky István** történelem- és földrajztanár, kollégiumi igazgató fogadta és nyitotta meg a találkozót, amelynek programjában **Dupka György, Kertész Dávid, Marcsák Gergely, Shrek Tímea** vett részt.

* **Dupka György, Kertész Dávid, Marcsák Gergely, Shrek Tímea** tartotta meg a *Magyar Irodalom Napját* a *Munkácsi Állami Egyetem Humán-Pedagógiai Koledzsében*. A felolvasó írókat **Tyahur László** igazgató és **Kótun Jolán** magyar nyelv és irodalom szakos tanár fogadta.

* A Kovács Vilmos-kultusz továbbéltetése jegyében, szellemi öröksége folytatóiként tartottak rendhagyó irodalomórát a község neves szülöttéről elnevezett *Gáti Kovács Vilmos Középiskolában*. A megjelent írókat **Román Erika** igazgató fogadta. Az 1927-ben itt született Kovács Vilmos írónak, költőnek és magyar polgárjogi harcosnak két emléktáblája – az egyik az iskola, a másik a Művelődési Ház falán – van. A vendégek mindkét helyszínen koszorúztak, az előbbi helyen **Román Erika** igazgató, a másikon **Mihalka Mária** könyvtárvezető társaságában. A programban résztvevő irodalmárok: **Dupka György, Kertész Dávid, Marcsák Gergely, Shrek Tímea**.

* Rendhagyó irodalomóra zajlott a *Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumban*. **Szabó Árpád** igazgató, **Kocsis Marianna** magyar nyelv és irodalom szakos tanár köszöntötte a programban résztvevő irodalmárokat: **Finta Évát** és **Lőrincz P. Gabriellát**. A rendezvényt megtisztelte személyes jelenlétével **Szilágyi Mátyás**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja.

* A *Beregszászi járási központi könyvtárban* **Varga Éva** könyvtárigazgató és **Beke Mihály András**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának első beosztott konzulja üdvözölte az író-olvasó találkozó résztvevőit (**Bakos Kiss Károlyt, Dupka**

Györgyöt, Finta Évát, Kertész Dávidot, Lengyel Jánost, Lőrincz P. Gabriellát, Marcsák Gergelyt, Shrek Tímeát), akik – a műveik felolvasása után – többek között kifejtették véleményüket a kárpátaljai magyarság helyzetéről.

* A *Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában* megrendezett író-olvasó találkozó díszvendége az itt érettségizett **Vári Fábián László** József Attila-díjas, Babérkoszorús költőnk, MMA-tag, az *Együtt* folyóirat főszerkesztője volt. **Hodván Natália** igazgatóhelyettes köszöntötte a programban résztvevő irodalmárokat (**Dupka Györgyöt, Kertész Dávidot, Lengyel Jánost, Lőrincz P. Gabriellát, Marcsák Gergelyt, Vári Fábián Lászlót**), akik felolvasták legújabb műveiket.

* Visken a *Kölcsey Ferenc Középiskolában* az írócsoportot **Darvai Csilla** igazgató és **Takács Zsuzsa** pedagógus köszöntötte. Találkozóra került sor a viski *Tájházban* is (házigazda: **Ötvös Ida**, a helyi falusi turizmus egyesület elnöke). A viski református temetőben az írók megkoszorúzták *Fodó Sándor* sírját. A programban résztvevő irodalmárok: **Czébely Lajos, Dupka György, Kertész Dávid, Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Vári Fábián László**.

* Író-olvasó találkozó volt a karácsfalvai *Sztojka Sándor Görög-*

katolikus Líceumban. Az irodalmárokat a tanintézet vezetősége nevében **Molnár Szabina** nevelőtanár fogadta és üdvözölte. A jó hangulatú találkozó résztvevői, előadói: **Dupka György, Kertész Dávid, Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely.**

* A *Péterfalvai Kölcsey Középiscola* udvarán megjelent íródelegációt **Újvári Irénke** igazgató fogadta és köszöntötte. A szabad ég alatt megtartott rendhagyó irodalomóra keretében a jelenlévők a község neves szülöttére, *Kiss Ferenc* (1928–1987) Magyarországon elhunyt irodalomtörténészre, kritikusra, az MTA Irodalomtörténeti Intézetének tudományos munkatársára emlékeztek, majd a helyi magyar középiskola falán lévő emléktáblánál koszorút helyeztek el.

* A *Péterfalvai Református Líceumban* **Bohut Andrea** igazgató fogadta a XII. Együtt Írotábor résztvevőit, majd **Tóth Emőke** magyar nyelv és irodalom szakos tanár kalauzolásával megtartották a rendhagyó irodalomórát a líceum dísztermében. A diákok tucatnyi kérdésére válaszolva tartalmas irodalmi eszmecsere alakult ki. A programban résztvevő irodalmárok: **Csornyij Dávid, Dupka György, Kertész Dávid, Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Shrek Tímea.** Délután az öt község kulturális és tanintézeteinek képviselőivel találkoztak a

Péterfalvai Művelődési Ház könyvtárban. Az intézményvezetők nevében **Pallagi Ágnes** könyvtárigazgató ünnepi műsorral lepte meg csoportot, a hatodikos tanulók egy mesejátékot adtak elő. Az írókaraván tagjai az egyhetes programot az *I. Énekes Népi Gyermekjáték Fesztivál* vendégeként fejezték be. Ott voltak az ünnepi gálakoncerten, a 8 éves a Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoport bemutató-előadásán.

* A *Tiszabökényi Alkotóházban* egy hétre otthonra lelt *XII. Együtt Írotábor – Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok* résztvevői felkeresték a helyi *Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Templomot.* Megtekintették többek között a GULÁGRA elhurcolt és megtorlásban részesült kárpátaljai római katolikus-, görögkatolikus papok, református lelképászorok és más felekezetek vezetőinek emlékére létrehozott állandó kiállítást.

* A *Remete és Hatujjú (RH+)* című színházi előadásra került sor Beregszászban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház előadásában.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola olvasótermében a GörögKör, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola lelkész-sége és az Ortutay Elemér Görögkatolikus Szakkollégium szervezésében „... *hogy örömhírt vigyek a szegényeknek*” *Sztojka Sándor (1890–*

1932–1943) munkácsi görögkatolikus püspök élete és kora címmel tudományos konferenciát tartott.

* A 80. születésnapját ünneplő **Szilágyi István** író, a nemzetművészt, az MMA rendes tagját barátai, tisztelői, íróársai köszöntötték a Helikon-estek keretében Kolozsváron, Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusának rendezvénytermében. Az eseményen részt vett **Csordás László** irodalomtörténész, aki Szilágyi István regényeiből írja doktori értekezését. Az est házigazdája **Karácsonyi Zsolt**, a *Helikon* folyóirat főszerkesztője és **Mile Lajos**, Magyarország kolozsvári főkonzulja volt.

* *Őszi Beregszász* címmel nemzetközi plein air kezdődött a Vérke-parti városban. A tavaszhoz képest bővült a résztvevők országok és városok szerinti névsora: **Földessy Péter** (Magyarország), **Slavko Medunic** (Bosznia-Hercegovina), **Natalia Zakrevszka-Anyikina** (Kijev), **Valerij Gyorgyak** (Huszt), **Oleksandr Sandor** (Nagyszőlős), **Tetyana Ribar** (Munkács), **Gogola Zoltán** (Beregszász), **Anatolij Szakalos** (Beregszász), **Jaroslava Katran** (Beregszász), **Angyalosi Sándor** (Munkács). A plein air végén, hagyományosan, kiállítják az alkotásokat, így minden érdeklődő megtekintheti a képeket, felfedezheti, miként látják a művészek Beregszászt.

* Tiszabökény történetében először került sor a kárpátaljai magyar

római katolikus papok találkozájára a helyi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templomban. **Weinrauch Márió** OFM, plébániai kormányzó üdvözlő szavai után a szertartás főcelebránsa **Majnek Antal** OFM, a Munkácsi római katolikus egyházmegye püspöke volt. Köszöntőbeszédet mondott **Dupka György**, a Tiszabökényi Római Katolikus Egyházközség világi elnöke.

* Ungváron a Dayka Gábor Közpiskolában koszorúzással egybekötött megemlékezést tartottak az 1956-os forradalom magyarországi és kárpátaljai hőseire a MÉKK szervezésében. Mások mellett a MÉKK nevében **Dupka György** elnök is koszorút helyezett el.

* Ungváron koszorúzással és megemlékezéssel egybekötve közösen méltatta az 1956-os forradalom és szabadságharc 62. évfordulóját Magyarország ungvári és beregszászi külképviselete, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ), valamint az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) Ungváron. A megemlékezés a Megyei Ukrán Zenei-Drámai Színházban folytatódott, ahol **Buhajla József** főkonzul köszöntötte az egybekülteket. **Dr. Keskeny Ernő**, Magyarország kijevi nagykövete tartott ünnepi beszédet. Az '56-os forradalom és szabadságharc jelentőségét méltatta beszédében **Hennagyij Moszkal**, Kárpátalja kormányzója, **Mihajlo Rivisz**, a

Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke. **Brenzovics Lászkó**, a KMKSZ elnöke, **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke. A megemlékezést a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola színjátszó társulatának ünnepi előadása zárta.

* Megünnepelte fennállásának 25. évfordulóját a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház. Az esemény tiszteletére nyolc napig tartó színházi ünnepet bonyolítottak le Beregszászban. A *III. Nemzetközi Sztalker Színházi Fesztiválon* tíz előadást láthattak az érdeklődők, köztük a budapesti Nemzeti Színház, az ungvári és a kijevei ukrán nemzeti teátrum darabjait, emellett érkeztek előadók a debreceni Csokonai Színházból, s természetesen a beregszászi társulat is színre lépett.

* Megrendezték az *Ungvári Magyar Egyetemi Napokat* az UNE magyar filológiai tanszéke létrejöttének 55., a Hungarológiai Központ megalapításának 30., illetve a Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar (ma Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézet) létrehozásának 10. évfordulója alkalmából. Felavatták **Mihajlo Kolodko Arany János-miniszobrát** az egyetemen. Az utóbbi Magyarország Ungvári Főkonzulátusának adománya.

* Az UNE Magyar Napok zárórendezvénye keretében megtartották az UNE UMOTI Tudományos Ta-

nácsának ünnepi ülését az ILKO Galériában. Az jubileumi esemény résztvevőit **dr. Spenik Sándor**, az UNE UMOTI igazgatója, valamint **Volodimir Szmolanka**, az UNE rektora köszöntötte. Mások mellett **Potápi Árpád János**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára tartott ünnepi beszédet. A politikus az összefogás, valamint a közös célok kitűzésének fontosságát hangsúlyozta.

* A 80 éves **Szilágyi István** Kosuth-, Márai Sándor-, Alföld- és József Attila-díjas erdélyi magyar író személyében neves alkotót fogadott az *Irodalmi kilátó* a beregszászi konzulátus Gulácsy-kiállítótermében. A rendezvényt **Beke Mihály András**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának elsőbeosztottja nyitotta meg, majd **Szilágyi Mátyás** főkonzul köszöntötte a Nemzet Művésze címmel is kitüntetett író és feleségét, valamint a megjelenteket. Ezután **Szilágyi István** felolvasta Ady Endre *Zilahi ember nótája* című versét, majd **Vass Magdolna** színésznő, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulatának tagja olvasta fel az író *Tájkép tutajjal* című novelláját. Ezt követően a művész kérésére felesége, (Szilágyiné) **Tamás Júlia** felolvasta az író kedvenc versét, Ady Endre *Krisztus-kereszt az erdőn* c. művét. A felolvasások után beszélgetés következett, melyet **Vári Fábrián László**

József Attila-díjas kárpátaljai magyar költő és **Csordás László**, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság elnöke moderált.

* Beregszászban a Hősök terén felavatták *Fedák Sári híres beregszászi színésznő és énekesnő köztéri szobrát*. A bronzból és márványból készült szobor alkotója **Mihajlo Kolodko**.

* **Milan Šášik**, a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspöke – **Dupka György** történész kalauzolásával – megtekintette Ungváron a Sztálinizmus Áldozatai Kárpátaljai Emlékmúzeumot, ahol 48 nagyméretű színes tabló meséli el főleg Kárpátalja soknemzetiségű népének szenvedéstörténetét magyarul, ukránul, németül.

* Két új, az anyanyelvi oktatás jogát érintő kiadvány jelent meg Kárpátalján. A két kiadvány szerkesztője, valamint a kötethez írott elő- és utószó szerzője **Cserniczkó István** és **Tóth Mihály**. A kötetek pdf formátumban letölthetők: *hodinkaintezet.uz.ua* internetes portálról.

* Megjelent a csapi születésű, Kijevben élő képzőművész, irodalmár földinknek, **Magyar Árpád Istvánnak** (1951) a *Magyarok Kijevben – Fejezetek a magyar-ukrán kapcsolatok történetéből a IX. századtól napjainkig* című könyve, amelyet magyar és ukrán nyelven adtak ki.

NOVEMBER

* A Tudomány Napja alkalmából az Ungvári Nemzeti Egyetem aulájában *Semmelweis Ignác kiállítás* nyílt meg Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és az Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézet szervezésében.

* Megnyílt **Holló Katalin Balansz** című grafikai kiállítása az ungvári Ilko Galéria és Művészeti Központban Magyarország Ungvári Főkonzulátusa szervezésében.

* A soron következő *Irodalmi ki látó* – rendezvényen beszélgetésre került sor **Tari István**, Balassi Bálint-emlékkardos és József Attila-díjas költővel. A beszélgetést **Vári Fábrián László József** Attila-díjas kárpátaljai költő, kritikus moderálta.

* **Mága Zoltán** világhírű hegedűművész jótékonysági koncertet adott a Nagydobronyi református templomban. **Mága Zoltán** magyarországi Prima Primissima díjas hegedűművész és **dr. Bajnai István** magyarországi parlamenti képviselő nagymértékben hozzájárultak a nagydobronyi leégett imaház és óvoda újjáépítéséhez. A jótékonykodókat elkísérte **dr. Lomnici Zoltán** magyarországi főbíró és a Fidelitas ifjúsági szervezet néhány tagja is.

* **Bíró Andor Alkotótábor** kiállítás nyílt **Erfán Ferenc**, **Kopriva Attila**, **Selevickij Jurij**, **Villasek**

Tibor, Konratyuk Szergij, Sándor Sándor, Máté Jana, Maszljanko Renáta, Homoki Gábor munkáiból a Péterfalvai Galériában a Péterfalvai Polgármesteri Hivatal és más civil-szervezetek támogatásában. A szervezők a kiállítást **Bíró Andor** (Tivadarfalva, 1929. 02. 01. – Budapest, 2018. 10. 05.) kolhozelnök, a képtár-alapító emlékének szentelték, aki 2018. október 5-én, Budapesten 89 éves korában hunyt el.

* *100 éve ért véget az I. világháború, a Nagy Háború kollektív emlékezete, a határkérdés problematikája a nemzetközi kapcsolatokban* témakör keretében kerekasztal-fórum zajlott le a Bercsényi Könyvtárban az UNE U MOTI történelem és nemzetközi kapcsolatok szakos tanáraival és diákjaival a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács, az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézete és Magyar Történelem és Európai Integráció Tanszéke szervezésében. Közreműködött **dr. Zubánics László** történész, igazgatóhelyettes, **Prof., Dr. Kiss Éva** tanszékvezető. Előadást tartott **dr. Dupka György** történész, **Kovács Eleonóra** adjunktus, **Lőrincz Ingrid** II. évf. országismeret szakos hallgató, **Katona Veronika** II. évf. országismeret szakos hallgató, **Haluska Bettina** IV. évf. történész szakos hallgató.

* Beregszászon bemutatták Lisa Langseth *A karmester szeretője* című

darabját a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház társulata előadásában.

* A magyar tudomány napja keretében avattak mellszobrot **dr. Szikura József** tiszteletére. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola egykori rektora, a Fodor István Kutatóközpont első vezetője emlékére állított szobor az intézmény parkjában kapott helyet. A szobrot **dr. Szikura Anita** (Szikura József lánya), **Orosz Ildikó, Turi Török Tibor**, valamint **Borhidi Attila** leplezte le. Dr. Szikura József neve Nagyberegen is tovább él. A Nagyberegi tájházhoz tartozó botanikus kert 2018. november 16-tól a *Szikura József Botanikus Kert* nevet viseli.

* Rendhagyó irodalomórát tartott gyerekeknek és felnőtteknek **Tóth Péter Lóránt** Radnóti- és Latinovits-díjas versmondó a Nagyszőlősi járásban. Előadásait az érdeklődők a Csepei Oktatási Nevelési Központban, a Szőlősgyulai Általános Iskolában, a feketeadói és a tiszabökényi református parókián hallgathatták meg. Az előadásorozatot **Nagy Alexandra**, a feketeadói iskola tanára szervezte meg.

* A makkosjánosi Helikon Hotelben, a Szolyvai Emlékparkbizottság szervezésében megtartották a *GULÁG-GUPVI kutatók nemzetközi fórumát*. A mártírok lelki üdvéért **Pocsai Vin-**

ce református lelkész mondott imát. A fórumot **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg. A szakmai konferencián – **dr. Tóth Mihály** és **dr. Dupka György** elnökletével – előadást tartott **Matkovits-Kretz Eleonóra**, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke, **dr. Dupka György**, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára, **Molnár D. Erzsébet**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola docense, **Balahó Zoltán**, a Magyar Nemzeti Múzeum muzeológus-történésze, **Dragan Traian**, a Magyar Nemzeti Múzeum muzeológus-történésze, **Kállay Karolina** történelem tanár, helytörténész, **Nagné Pintér Jolán**, a GULAG-okban Elpusztultak Emlékének Megörökítésére Alapítvány elnöke és mások. A konferenciát követően a résztvevők többek között a sztálini megtorlás beregszászi emlékművénél hajtottak fejet. Itt **dr. Erdei Péter**, a beregszászi konzulátus vezető konzulja tartott beszédet.

* A beregardói temetőkertben a Beregszászért Alapítvány szervezésében a sztálinizmus áldozataira emlékeztek, s ekkor került sor **Beregszászi Nagy Pál** emléktáblájának felavatására is, akit itt temettek el egykoron, de sírhelye már ismeretlen. A nyelvtudós és teológus életét és munkásságát **Dalmay Árpád**, a Beregszászért Alapítvány elnöke méltatta.

* *Hunyadi Mátyás-emléktáblát* avattak a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet udvarán a Beregszászért Alapítvány szervezésében a nagy király születésének 575., uralkodása kezdetének 560. évfordulója alkalmából. Mátyás király életét és munkásságát **Dalmay Árpád**, a Beregszászért Alapítvány elnöke méltatta.

* A Szolyvai Emlékparkban – a fő rendezvény előtt – az egybegyűltek a 100 éve történetekre, az I. világháború áldozataira emlékeztek. Avatóbeszédet tartott **Dupka György** történész, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára és **Dalmay Árpád**, a Beregszászért Alapítvány Kuratóriumának elnöke. Ezt követően **Szilágyi Mátyás**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja és **Dalmay Árpád** felavatta *Szurmay Sándor* tábornok, Uzsok hőse emléktábláját. Ezt követően felszentelték az emlékkopjafát is a Szolyvai Emlékpark I. világháborús katonai temetőjében. Mindkét emlékhelyet megkoszorúzták a résztvevők.

* A Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások novemberi emléknapja programjaiba illeszkedve a kárpátaljai magyar és német nemzetiségű férfi lakosság 1944 őszi „malenkij robotra” történet elhurcolásáról való méltó megemlékezésésként a Szolyvai Emlékparkbizottság a történelmi egyházakkal,

valamint magyar és német társadalmi szervezetekkel közösen ökumenikus istentisztelettel egybekötött koszorúzást tartott a Szolyvai Emlékparkban. A Kárpát-medencei szintű megemlékezést **Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg, és üdvözölte a közel hatszáz résztvevőt. A himnuszok elhangzása után – **Fuchs Andrea** ukrán-magyar nyelvű felkonferálását követően – emlékbeszédet tartott **Csallóközi Zoltán**, Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes főtanácsadója, a Keresztény Demokrata Néppárt képviselője, **Hennagyij Moszkal**, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatás vezetője, **Brenzovics László**, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő, **Szilágyi Mátyás**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, **dr. Tilki Attila**, a FIDESZ parlamenti képviselője, az Európai Tanács tagja, **Csenger-Zalán Zsolt**, országgyűlési képviselő, FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség Külügyi Bizottság alelnöke, **Árvai Attila**, a Szerencs városi Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, és zárszót mondott **Dupka György**, az emlékparkbizottság felelős titkára. A történelmi egyházak jelenlévő képviselői, **Pocsai Vince** református lelkész, **Schlep Román** római katolikus plébános, **Lődár Jenő** görögkatolikus atya és mások imát mondtak a mártírokért. Majd sor került a *Gulág-Gupvi emléktáblák*

(*Lónya II. emléktábla*) felavatására is. A *Szózat* elénekzése után a megemlékezés koszorúzással zárult.

* Sor került a Tiszabökényi Árpád-házi Szent Erzsébet római katolikus templom búcsújára. Főcelebráns: **Weinrauch Ferenc Márió**, OFM plébános-kormányzó, közreműködött **Lehel OFM atya**. A Szentmise után a templom emlékparkjában lévő emlékműnél koszorúzással egybekötött megemlékezés következett. A megjelent résztvevők, hozzátartozók, küldöttségek (pécsi Német Kör, Magyar Nemzeti Múzeum, Gulág-kutatók Nemzetközi Társasága küldöttsége) a II. világháború áldozataira és a sztálini megtorlás mártírjaira emlékeztek. Az egyházközség tanácsa nevében az emlékezőket **Dupka György** világi elnök köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével **Tóth Bálint**, Tiszapéterfalva polgármestere. Ünnepi beszédet tartott **Szilágyi Mátyás**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja.

* Ünnepélyes keretek között avatta fel **Buhajla József**, Magyarország ungvári főkonzulja és **dr. Spenik Sándor**, az UNE UMOTI igazgatója *II. Rákóczi Ferenc mellszobrát* az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási–Tudományos Intézetében (alkotók: **Olekszandr Jelizarov**, **Ivan Cubina**).

* A Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermében *Szabadság helyett erő-*

szak. *Magyar női sorsok 1944/1945-ben* címmel nemzetközi konferenciát rendeztek a GULAG Alapítvány szervezésében. Más előadók mellett **dr. Dupka György** tartott megrázó beszámolót: *Kárpátaljai nők a GUPVI és a GULAG táborokban. Az otthon maradt anyák, lányok helyzetállása, szenvedéstörténete a sztálini megtorlás idején* témakörben.

* *Kilátás/Hosszúnap* néven irodalmi programsorozatot szervezett Ungváron a KVIT, a Szépirodalmi Figyelő és a Fiatallányok Szövetsége, több társszervező együttműködésével. Az UNE Bercsényi Miklós Könyvtárában **Csordás László**, a KVIT elnöke köszöntötte a résztvevőket. **Berniczky Éva** munkássága kapcsán előadást tartott: **Csordás László** *Az elbeszélés átalakulásai*, **Fazekas Andrea** *Metafora és nőieség (Berniczky Éva A tojásárus hosszúnapja)*, **Kovács Eleonóra** *Tükrök* címmel. Bemutatták **Berniczky Éva** *Szerencsedyökér* című novella-gyűjteményét. A beszélgetést **Mónus Dóra**, a II. RF KMF tanára moderálta. **Berniczky Éva** felolvasta frissen megjelent kötetének címadó novelláját. Este az ungvári Váralja múzeum-kávézóban mutatkozott be a *Szépirodalmi Figyelő* és a *SzIF Online*. A folyóiratszemle kapcsán a *SzIF Online* főszerkesztője és szerkesztője, **Korpa Tamás** és **Vass Norbert**, valamint **Vincze Ferenc**, a

Szépirodalmi Figyelő főszerkesztője beszélgettek.

* A KVIT, a FISZ és a SZIF által szervezett *Kilátás / Hosszúnap* nevű irodalmi rendezvénysorozat harmadik helyszíne a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) Apáczai Csere János Könyvtár olvasóterme volt, ahol a nemrég tragikus hirtelenséggel elhunyt **Brenzovics Mariannára** emlékeztek. Majd a *Kilátás* című művének első fejezetét, a *Kezdetet* olvasta fel **Mónus Dóra**, a II. RF KMF tanára. Az első előadást **Marcus Gergely** kárpátaljai író, költő, a KVIT alelnöke tartotta *Kilátástalanság, gondolatok Brenzovics Marianna írói világáról a Kilátás című regénye kapcsán* címmel. A második előadáson **Nagy Tamás** költő, a KVIT tagja többek között kitért **Penckófer János** *Egy bolygó – földi közelképekben* című tanulmányára, **Brenzovics Marianna** doktori disszertációjára, műveinek erős kárpátaljai vonatkozásaira is.

* A Szovjetunióba elhurcolt politikai rabok és kényszermunkások emléknapija alkalmából a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre (Német Kör) *Málenkij robot – Fiatallányok kutatási eredményei* címmel nemzetközi konferenciát szervezett Pécsen. Mások mellett Kárpátalját **Barkóczi (Tóth) Szabina**, **Mádi Bianka**, **Bimba Brigitta**, **Kosztó**

Gyula és Dupka György GULÁG-GUPVI kutatók képviselték, akik előadást is tartottak.

* Az Ungvári Hungarológiai Központ Könyvtárában tartotta a soros elnökségi ülését a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) elnöksége.

* Festménykiállítás nyílt Beregszászban a művelődési központban. Az alkotások az *Ősz Beregszászban* elnevezésű közös programon készültek, melyen 11 ukrainai, magyarországi és bosznia-hercegovinai festő vett részt. A Beregszász különböző pontjairól készült festményeket mindenki megtekintheti december 12-ig.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság megnyitotta a II. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napokat. Az első napon ünnepélyes megnyitóra került sor az Európa–Magyar Házban. Kihirdették a IV. Internetes Versmondó Verseny eredményét. Bemutatták az ArtTisza művészeti egyesület kiállítását.

* A II. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok keretein belül a Pro Cultura Subcarpathica, Magyarország Beregszászi Konzulátusa a KVVIT közreműködésével megrendezte az *Irodalmi kilátó* – a *Vizontlátás II.* című antológia bemutatóját. A rendezvényt **Szilágyi Mátyás** beregszászi főkonzul nyitotta meg. A jelenlévőket **Beke Mihály András**, a beregszászi külképviselet első beosztott konzulja kö-

szöntötte. A reprezentatív antológiát **Dupka György** felelős kiadó és **Csordás László** irodalmár mutatta be. Az antológia megjelent szerzői – **Shrek Tímea, Marcsák Gergely, Nagy Tamás, Csorniyj Dávid, Lőrincz P. Gabriella, Lengyel János** – egy-egy írásukat olvasták fel. A rendezvényen részt vett **Nagy Zsuka** költő, a *Vizontlátás I.* (2009) című antológia szerzője is, aki felolvasta a gyűjteményben közreadott egyik versét.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagjai és erdélyi (**Papp Attila Zsolt, Demeter Zsuzsa**), magyarországi (**Nagy Zsuka, Oberczján Géza**) íróvendégei a II. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok program keretében író-olvasó találkozót tartottak az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében.

* Folytatódott az *Irodalmi kilátó* programja, ezúttal **Dupka György** íróval, történésszel **Csordás László**, a KVVIT elnöke beszélgetett Magyarország Beregszászi Konzulátusának Gulácsy Lajos termében. A házigazdák nevében **Beke Mihály András**, a beregszászi külképviselet első beosztott konzulja köszöntötte a megjelent vendégeket.

* *Ember az embertelenségben* – *Csak egy éjszakára* címmel versszínházi előadást tartott **Tallián Mariann** és **Lázár Balázs** színművész a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai

Színházban, a KVVIT szervezésében megvalósuló II. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napok keretein belül. Társ-szervező: Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet.

*A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (MÉKK), a Somi Általános Iskola és a Somi Községi Könyvtár keretein belül működő Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma Sütő Kálmán és Kecskés Béla, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotói emlékére tizenegyedik alkalommal rendezett szavalóversenyt a két költő szülőfalujában, Somban.

*Állandó kiállítás nyílt *Bibliai logók* címmel a Nagydobronyi Református Líceumban. A képek alkotója, **Balog István**, megtisztelőnek érzi, hogy a Szentírás történetei által inspirált grafikai helyet kaphattak egykori alma materében.

*Brüsszelben, az Európai Parlamentben megnyílt **Bocskor László** fotóriporter kiállítása. Az 53 képből álló tárlat bemutatja Kárpátalját, az oktatást, a természeti kincseinket, a hagyományokat, és az ökológiai katasztrófa veszélyeire is felhívja a figyelmet.

*91 éves lett az 1927. november 19-én az ugocsai Tiszasásváron született **Lator László**, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas költő, műfordító, esszéista, a

Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja. Munkásságáért többek között a József Attila-, a Radnóti-, a Kortárs-, a Füst Milán- és a Kossuth-díjat érdemelte ki.

*41 éve, 1977. november 13-án súlyos betegségben hunyt el Budapesten **Kovács Vilmos** (Gát, 1927. 07. 04. – Budapest, 1977. 11. 13.) író, műfordító, a kárpátaljai magyar irodalom meghatározó alakja.

*90 éve született **Skrobinec Jurij** (Huszt, 1928. 11. 12. – Ungvár, 2001. 03. 18.) műfordító, irodalomtörténész, költő. A magyar irodalom legjelentősebb ukrán tolmácsolója.

*Tizenegy esztendeje nincs már közöttünk **Keresztyén Balázs** (Nagybereg, 1949. 01. 15. – Nagyszőlős, 2009. 11. 09.) pedagógus, helytörténész, író. Földink életének 59. évében tragikus hirtelenséggel hunyt el Nagyszőlősön. Beregszászban 2011-ben vette kezdetét a nyaranta megrendezésre kerülő Keresztyén Balázs olvasótábor, a KMPSZ szervezésében.

*65 éve hunyt el **Pógyor István** (Sárosoroszi, 1902. 01. 26. – Budapest, 1963. 11. 07.) magyar református ifjúsági vezető, a Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) nemzeti titkára a Rákosi korszak egyik politikai börtönében. Kopjafa őrzi emléket. Szülőfalujában 1992. október 4-én az egyházközség emléktáblát

helyezett el a templom falán. Felirat hirdeti: „*A falu szülötte Pógyor István, a Magyarországi Keresztyén Ifjúsági Mozgalom titkára emlékére, aki 1953. november 7-én hunyt el Rákosi egyik börtönében.*”

* 80. születésnapját ünnepelte **Bendász Dániel** görögkatolikus pap, kerületi esperes, egyháztörténész. A főesperes tanárt a magyar kormány irodalmi munkásságáért és a karácsfalvai líceum megalapításában játszott szerepéért a Kisebbségért Díjjal tüntette ki.

ÚJ KÖNYVEK

Magyarországon 2018-ban megjelent kárpátaljai szerzők könyvei:

* **Vári Fábián László: Vásártér** (Önéletrajzi regény), Magyar Napló, Budapest, 2018. – 296 o.

* **Lőrincz P. Gabriella: Átszállás előtt** (Versek), Budapest, 2018. – 92 o.

* **A tökéletes zártság egyetlen pillanata.** Az Előretolt Helyőrség Íróakadémia kárpátaljai ösztöndíjasainak antológiája. Az antológia szerzői: Csornyij Dávid, Kertész Dávid, Kopriva Nikolett, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Shrek Tímea, Tóth Dominika. Felelős szerkesztő: Falusi Márton. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2018. – 204 o.

* **Etnikai pártok Kelet-Közép-Európában 1989-2014.** Szerkesztet-

te: Fedinec Csilla, Szarka László, Vizi Balázs, Budapest, Gondolat Kiadói Kör Kft., 2018. – 478 o.

Kárpátalján 2018-ban megjelent könyvek:

* „*Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre...*” **Múltidézés a Kárpát-medencében: szovjet katonai megtorlás, GULAG- és GUPVI-táborok, áldozatok, emlékhelyek.** Nemzetközi emlékkonferencia, Beregszász, 2017. november 17. (Az emlékkonferencia anyagai), Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2018. – 273 o.

* **Finta Éva: A tékozlás genezise.** (Versek), Kárpátaljai Magyar Könyvek 275. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2018. – 131 o.

* **Viszontlátás II.** Antológia. (Válogatás az Együtt folyóirat 2009–2017 közötti számainak szépirodalmi anyagából). Összeállította, a szöveget gondozta, az előszót írta: **Vári Fábián László.** Az antológia szerzői: Bakos Kiss Károly, Bartha Gusztáv, S. Benedek András, Brenzovics Marianna, Cseh Sándor, Czébely Lajos, Csordás László, Csornyij Dávid, Finta Éva, Fodor Géza, Füzesi Magda, Hájás Csilla, Kopriva Nikolett, Kovács Eleonóra, Lengyel János, Lőrincz P. Gabriella, Marcsák Gergely, Nagy Tamás, Nagy Zoltán Mihály, Németi Anett, Ortutay Péter, Penckőfer János, Shrek Tímea, Szöllősy Tibor, Tárucz Andor, Tóth Dominika, Vári Fábián László,

Zselicki József. Kárpátaljai Magyar Könyvek 276, Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2018. – 327 o.

Ortutay Péter: *Apaga Satanas.

Ungvári történetek az 1980-as évekből. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 274., Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2018. – 240 o.

Dupka György: *A nagy háború emlékezete Kárpátalján 1914-2018. Haditettek, hősök, haditemetők, emlékművek, népemlékezet és ünnepségek. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 260., Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2018.

Kovács Elemér: *Vasfüggönyön innen. Kárpátaljai Magyar anekdotakincs. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 271., Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2017. – 189 o.

****A kárpátaljai magyar művelődési élet jeles személyiségei. Szépirodalom, közírás, tudományos irodalom, művelődés 1918–2018.*** Dupka György közreadásában. Kárpátaljai Magyar Könyvek, 272., Ungvár–Budapest Intermix Kiadó, 2017. – 319 o.

Юрій Дупко: *Застосування принципу колективної провини щодо угорців і німців Закарпаття. Виконання постанов воєнної ради 4-го Українського фронту у світлі донесень НКВС 1944-1946 рр. Наукове видання. Монографія. Закарпатські угорські книги, № 257. Видано за підтримки Комісії пам'яті ГУЛАГ. ПЕРЕДМОВА: Кіш Єва,

доктор історичних наук. Переклад з угорської: Шандор Лендел. Видавництво: Intermix, Ужгород – Будапешт, 2018. – 232 с.

****Kárpátalja szovjet terrorjának emléktérképe.*** Az ismertető anyagot összeállította: **dr. Dupka György.** Szerkesztette és a fotókat készítette: *Kovács Sándor.* A térképeket készítette: DIMAP, Budapest, 2017, 2018 (Javított, bővített újrakiadás).

ELŐKÉSZÜLETBEN

Szabó Palócz Attila: *Varrat-szedés. Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 284. – Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2018.

Horváth Sándor: *Hatvan: 30 vers és 30 elbeszélés (Válogatás a szerző születésének 60. évfordulójára). Szerkesztő: *Szemere Judit.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 284. Ungvár–Budapest, Intermix Kiadó, 2018.

Dupka György: *Emlékút a magyar rabok nyomában (Oroszország, Baskíria, Csecsenföld, Kaukázus, Ázsia régióiban). Kárpátaljai Magyar Könyvek 265. – Ungvár–Budapest, Szolyvai Emlékparkbizottság – Intermix Kiadó, 2018.

Összeállította: *Dupka György*

Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia